

Izabela BOJKO
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach¹
Wydział Nauk Społecznych
izabela.bojko@uph.edu.pl
ORCID 0000-0001-8894-2753
<https://doi.org/10.34739/dsd.2021.01.16>

ZMIANY W POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA JAPONII ZA RZĄDÓW SHINZŌ ABE – ASPEKT WEWNĘTRZNY

ABSTRAKT: Oceniany zarówno pozytywnie, jak i negatywnie Shinzō Abe jako premier osiągnął wiele. Przyczynił się do nowego postrzegania Japonii na arenie międzynarodowej. Podczas ośmiu lat sprawowania władzy jego administracja przeprowadziła reformy mające na celu lepszą koordynację polityki bezpieczeństwa, wzmocniła pozycję premiera na tym polu oraz zwiększyła zaangażowanie SDF w zapewnianie bezpieczeństwa. Wynikały one przede wszystkim ze zmian zachodzących w jej środowisku bezpieczeństwa: rozwój programu raketowego i nuklearnego Korei Północnej, asertywna postawa Chińskiej Republiki Ludowej oraz wzrost wydatków na zbrojenia i intensyfikacja chińskiej aktywności militarnej w regionie (wokół spornych wysp Senkaku/Diaoyu oraz na Morzu Południowochińskim). Celem artykułu jest analiza zmian w polityce bezpieczeństwa wprowadzonych podczas rządów Shinzō Abe w aspekcie wewnętrznym.

SŁOWA KLUCZOWE: Japonia, Shinzō Abe, japońska polityka bezpieczeństwa, bezpieczeństwo Japonii, Siły Samoobrony

---

CHANGES IN JAPAN'S SECURITY POLICY DURING THE RULE OF SHINZŌ ABE - INTERNAL ASPECT

ABSTRACT: Rated both positively and negatively, Shinzō Abe has achieved a lot as prime minister. He contributed to a new perception of Japan in the international arena. During the eight years of his rule in power, his administration carried out reforms aimed at better coordination of security policy, strengthened the position of the prime minister in this field, and increased the involvement of the SDF in ensuring security. They resulted primarily from changes taking place in its security environment: the development of North Korea's missile and nuclear program, the assertive attitude of the People's Republic of China, and an increase in arms spending and the intensification of Chinese military activity in the region (around the disputed Senkaku/Diaoyu islands and in the South China Sea). The article aims to analyze the changes in the security policy introduced during the rule of Shinzō Abe in the internal aspect.

KEYWORDS: Japan, Shinzō Abe, Japan's Security Policy, Japan's Security, Self-Defence Forces

---

¹ Siedlce University of Natural Sciences and Humanities; Poland.

WPROWADZENIE

W sierpniu 2020 r. Shinzō Abe zapowiedział, że z powodu problemów zdrowotnych zrezygnuje z pełnienia urzędu premiera. Decyzja ta nie była zaskoczeniem dla wielu obserwatorów, odbiła się jednak szerokim echem na arenie międzynarodowej. W ciągu ponad ośmiu lat rządów dokonał on istotnych zmian w polityce bezpieczeństwa Japonii, zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i międzynarodowym. Były one konsekwencją chęci wzmocnienia międzynarodowej pozycji Japonii, a także wynikały przede wszystkim ze zmian, jakie zachodziły w jej środowisku bezpieczeństwa: rozwój programu raketowego i nuklearnego Korei Północnej, asertywna postawa Chińskiej Republiki Ludowej oraz wzrost wydatków na zbrojenia i intensyfikacja chińskiej aktywności militarnej w regionie (wokół spornych wysp Senkaku/Diaoyu oraz na Morzu Południowochińskim).

Shinzō Abe kontynuował proces zwiększania zaangażowania państwa w sprawy międzynarodowe, zainicjował wiele zmian organizacyjnych ułatwiających centralizację oraz lepszą koordynację polityki bezpieczeństwa, a także wystąpił z inicjatywą reinterpretacji art. 9 Konstytucji. Dzięki ofensywie dyplomatycznej premiera Japonia rozwijała regionalne partnerstwa, umożliwiające jej efektywną realizację interesów. Prowadzona przez niego polityka określana była często jako przełomowa.

Celem artykułu jest zbadanie zmian w polityce bezpieczeństwa wprowadzonych podczas rządów Shinzō Abe w aspekcie wewnętrznym. W poniższej pracy autorka poszukuje odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób ewoluowała polityka bezpieczeństwa Japonii w aspekcie wewnętrznym pod przywództwem Shinzō Abe? Jako hipotezę badawczą przyjmuje twierdzenie, iż pod rządami premiera Shinzō Abe dokonano istotnych zmian w japońskiej polityce bezpieczeństwa. Przeprowadzono wiele instytucjonalnych i organizacyjnych reform wzmacniających pozycję premiera w sprawach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Ponadto rozszerzono zdolności SDF pozwalając Japonii na większe zaangażowanie w utrzymywanie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. W celu odpowiedzi na postawione pytanie badawcze i weryfikacji hipotezy autorka użyje metod: analizy literatury, syntezy oraz wnioskowania.

POZIMNOWOJENNA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA JAPONII W LATACH 1989–2006

Na kształt powojennej polityki bezpieczeństwa Japonii wpłynęły zapisy przyjętej w 1946 r. Konstytucji. Art. 9 odmawiający państwu prawa do użycia siły jako środka rozwiązywania sporów międzynarodowych oraz zakazujący posiadania sił zbrojnych spowodował, że zimnowojenną politykę bezpieczeństwa państwa oparto na założeniach tzw. Doktryny Yoshidy – skupieniu na rozwoju gospodarczym i odbudowie ekonomicznej kraju oraz powierzeniu kwestii bezpieczeństwa sojusznikowi, czyli Stanom Zjednoczonym. W wyniku zachodzących zmian w środowisku międzynarodowym (zakończenie rywalizacji międzyblokowej oraz poszerzenie katalogu zagrożeń dla bezpieczeństwa) społeczność międzynarodowa liczyła na aktywne zaangażowanie ówczynie drugiej gospodarki świata w zapewnianie pokoju na świecie.

Punktem zwrotnym dla państwa okazała się I wojna w Zatoce Perskiej. Japonia, będąc ograniczona zapisami konstytucji oraz niechęcią własnych obywateli do zmian mogących zagrozić pacyfistycznemu wizerunkowi ich kraju, zaoferowała wsparcie w postaci finansowej. Rząd w Tokio przekazał na rzecz koalicji antyirackiej ok. 13 mld USD. Taka kontrybucja nie spełniała oczekiwań społeczności międzynarodowej. Krytyka działań podjętych przez Japonię doprowadziła do wewnątrzpaństwowej debaty dotyczącej znaczenia wkładu w międzynarodowe wysiłki na rzecz bezpieczeństwa oraz możliwości Japonii w tym zakresie². W kwietniu 1991 r., po zakończeniu konfliktu, Japonia wysłała sześć niszczycieli min w celu oczyszczenia Zatoki Perskiej³. Misja trwała do września. Na fali entuzjazmu wynikającego z pierwszej zakończonej sukcesem misji zagranicznej Sił Samoobrony (*Self-Defense Forces*, SDF) w czerwcu 1992 r. Parlament Japoński uchwalił Prawo o współpracy z ONZ w operacjach pokojowych i innych (*Act on Cooperation with United Nations Peacekeeping Operations and Other Operations*)⁴. Nowe prawo ustanawiało pięć zasad, których spełnienie umożliwiało udział SDF w operacjach pokojowych: (1) strony konfliktu zawarły porozumienie o zawieszeniu broni, (2) państwo przyjmujące oraz pozostałe strony konfliktu wyraziły zgodę na operację pokojową oraz udział Japonii, (3) operacje powinny być bezstronne, niefaworyzujące żadnej ze stron konfliktu, (4) w przypadku, gdy któryś z wymogów 1–3 przestanie być spełniany, rząd Japonii może wycofać kontyngent SDF, (5) użycie broni jest ograniczone do niezbędnego minimum potrzebnego do ochrony życia personelu itd.⁵ Celem wprowadzenia nowego prawa było umożliwienie Japonii podejmowania aktywnych wysiłków na rzecz budowania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnego z zapisami art. 9 Konstytucji. Pierwsza misja pokojowa z udziałem SDF rozpoczęła się jeszcze w 1992 r. i miała miejsce w Kambodży. Ewolucja zagrożeń w środowisku międzynarodowym oraz doświadczenie zdobywane w misjach zagranicznych przyczyniły się do nowelizacji przepisów (1998, 2001), które usprawniły realizację zadań Siłom Samoobrony⁶.

Atak terrorystyczny z 11 września 2001 r. na USA – traktatowego sojusznika Japonii – wywarł znaczący wpływ na politykę bezpieczeństwa państwa. Rząd Jun'ichiro Koizumiego, nawiązując do zapisów w preambule Konstytucji (odpowiedzialność za wkład w budowanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa), zobowiązał się do udzielenia wsparcia Stanom Zjednoczonym w walce z terroryzmem⁷. 2 października 2001 r. parlament przyjął Prawo o użyciu specjalnych środków w walce z terroryzmem (*the Anti-Terrorism Special Measures Law*) umożliwiające Siłom Samoobrony logistyczne wsparcie okrętów koalicji antyterrorystycznej na

² G. Ito, *Leadership in Bandwagon: A Historical Sketch of Japan's Security Policy*, „Policy and Society”, vol. 23, 2004, s. 22.

³ A. Sado, *The End of the Cold War and Japan's Participation in Peacekeeping Operations: Overseas Deployment of the Self-Defense Forces*, s. 6, https://www2.jiia.or.jp/en/pdf/digital_library/japan_s_diplomacy/160331_Akihiro_Sado.pdf (4.05.2021).

⁴ *Japan's Contribution to UN Peacekeeping Operations (PKO)*, https://www.mofa.go.jp/fp/ipc/page22e_000683.html (4.05.2021).

⁵ K. Isezaki, *Japan Self-Defense Forces Participation in UN Peacekeeping: An Idea Whose Time is Past*, <https://www.nippon.com/en/currents/d00275/> (4.05.2021).

⁶ S.A. Smith, *Japan Rearmed. The Politics of Military Power*, Cambridge-London 2019, s. 66.

⁷ *Ibidem*, s. 69.

Ocenie Indyjskim. Głównym zadaniem SDF było dostarczanie paliwa. W sumie ok. 40% zapotrzebowania zostało zapewnione przez Japończyków⁸. Misja ta była przełomowym momentem w powojennej historii Japonii. Po raz pierwszy SDF zostały oddelegowane daleko poza terytorium Japonii do pomocy w operacji militarnej⁹.

W marcu 2003 r. koalicja pod przywództwem USA dokonała inwazji na Irak. Premier Koizumi również w tej sytuacji zadeklarował wsparcie dla Amerykanów. W lipcu 2003 r. przyjęto Prawo dot. użycia specjalnych środków do pomocy humanitarnej i rekonstrukcji Iraku (*the Law concerning the Special Measures on Humanitarian and Reconstruction Assistance in Iraq*). Pozwoliło ono na udział SDF w misji odbywającej się bez mandatu ONZ. Siły Samoobrony zostały rozlokowane w mieście Samawa w południowym Iraku. Do ich głównych zadań należało m.in. zapewnienie pomocy humanitarnej, przywrócenie podstawowych usług, odbudowa szpitala oraz budowa dróg i mostów¹⁰.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA JAPONII POD PRZYWÓDZTWE M SHINZŌ ABE

W 2006 r. Shinzō Abe po raz pierwszy zasiadł na fotelu premiera. Jego kadencja nie trwała jednak długo i już we wrześniu 2007 r. w wyniku skandali w rządzie oraz problemów zdrowotnych ustąpił ze stanowiska¹¹. W ciągu roku sprawowania urzędu administracja Abego podjęła pierwsze kroki w celu wzmocnienia polityki bezpieczeństwa państwa. W styczniu 2007 r. Agencję Obrony (*Defence Agency*) przemianowano na Ministerstwo Obrony (*Ministry of Defence*)¹². 18 maja tego samego roku odbyło się pierwsze spotkanie Panelu doradczego dot. rekonstrukcji podstaw prawnych z zakresu bezpieczeństwa (*The Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security*). Zadaniem Panelu była analiza scenariuszy, w których Japonia, ze względu na ograniczenia wynikające z konstytucji, nie byłaby w stanie odpowiednio zareagować na pojawiające się zagrożenia, oraz przedstawienie odpowiednich rekomendacji w tym zakresie. Poddane pod przemyślenia przypadki obejmowały: (1) obronę amerykańskich okrętów na pełnym morzu, (2) przechwycenie pocisków balistycznych, które byłyby skierowane ku Stanom Zjednoczonym, (3) użycie broni podczas międzynarodowej operacji pokojowej (PKO), (4) zapewnienie wsparcia logistycznego zagranicznym żołnierzom podczas operacji pokojowej w ramach mandatu ONZ (UN PKO). W lipcu 2008 r. Panel przygotował dokument rekomendujący wprowadzenie nowej legislacji (w tym wykorzystanie

⁸ Y. Miyagi, *Japan's policy towards the Iraq War*, „International Journal of Contemporary Iraqi Studies”, vol. 2, Issue 1, 2008, s. 91.

⁹ M. Iokibe, F. Kubo, *US–Japan Leadership in the Post–9/11 World* [w:] *The History of US–Japan Relations. From Perry to the Present*, ed. M. Iokibe, Singapore 2017, s. 238.

¹⁰ S. A. Smith, op. cit., s. 77.

¹¹ *Japanese prime minister resigns*, <https://www.theguardian.com/world/2007/sep/12/japan.justinmccurry> (7.05.2021).

¹² Iokibe, F. Kubo, op.cit., s. 245.

prawa do kolektywnej samoobrony), lecz ze względu na zmianę premiera nie został on implementowany¹³.

Abe powrócił na stanowisko szefa rządu w grudniu 2012 r. W obliczu odczuwanych w dalszym ciągu skutków potrójnej katastrofy z 2011 r. (trzęsienie ziemi, tsunami i katastrofa w elektrowni w Fukushima) oraz trudnej sytuacji w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego, w swojej polityce skupił się na ożywieniu gospodarczym Japonii (znanym jako Abenomics) oraz reformach w ramach polityki bezpieczeństwa państwa.

4 grudnia 2013 r. w miejsce dotychczas istniejącej Rady Bezpieczeństwa (*Security Council*) powołano Radę Bezpieczeństwa Narodowego¹⁴ (*National Security Council*, NSC). Spotkania w ramach NSC odbywają się w następującym gronie: premier, minister obrony, minister spraw zagranicznych oraz szef sekretariatu rządu. Dodatkowym formatem spotkań są konsultacje dziewięciu ministrów, odbywające się w ramach poprzednio istniejącej Rady Bezpieczeństwa, oraz spotkania ministrów w wypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej¹⁵. Celem powołania NSC było usprawnienie koordynacji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państwa, zwiększenie wpływu premiera na ich kształt oraz wzmocnienie współpracy i wymiany informacji z USA i innymi państwami¹⁶. Miesiąc po utworzeniu Rady – w ramach Sekretariatu Rządu (*Cabinet Secretariat*) – powołano Sekretariat Bezpieczeństwa Narodowego (*National Security Secretariat*).

17 grudnia NSC zatwierdziła nowe Wytyczne dla Programu Obrony Narodowej (*National Defense Program Guidelines for FY 2014 and beyond*), Średniookresowy Program Obronny na lata 2014–2018 (*Medium Term Defense Program, FY 2014–2018*) oraz pierwszą w historii Japonii Strategię Bezpieczeństwa Narodowego (*National Security Strategy*).

Wytyczne dla Programu Obrony Narodowej (NDPG) nadają kierunek polityce bezpieczeństwa Japonii, dokonują analizy środowiska bezpieczeństwa państwa, wskazują znaczenie i rolę zdolności obronnych oraz wyznaczają kierunki do ich dalszej rozbudowy i organizacji¹⁷. Pierwsze NDPG zostały wydane w 1976 r. Ich aktualizacje (1995, 2004, 2010) były związane z istotnymi zmianami w środowisku bezpieczeństwa Japonii¹⁸. NDPG 2013 wskazują, że środowisko bezpieczeństwa wokół Japonii staje się coraz trudniejsze, głównie za sprawą rosnącego zagrożenia ze strony Korei Północnej oraz Chińskiej Republiki Ludowej. Jako odpowiedź na te wyzwania zaprezentowano koncepcję Dynamicznych Połączonych Sił Obronnych (*Dynamic Joint Defense Force*) zastępującą wcześniej istniejącą koncepcję

¹³ *Report of the Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security*, May 15, 2014, s.1, https://www.kantei.go.jp/jp/singi/anzenhoshou2/dai7/houkoku_en.pdf (7.05.2021).

¹⁴ Pierwsza ustawa powołująca NSC została przedstawiona w 2007 r., ale ze względu na rezygnację Abego nie została przyjęta.

¹⁵ M. Hiromi, *Act of Partial Revision of the Establishment of the National Security Council of Japan and a Related Act*, <https://www.waseda.jp/foiaw/icl/assets/uploads/2015/09/133-137-Hiromi.pdf> (7.05.2021).

¹⁶ A. Sasaki, *Japan's Security Policy: A Shift in Direction under Abe?*, „SWP Research Paper”, Berlin 2015, s. 12.

¹⁷ *Defence of Japan 2014, New National Defense Program Guidelines*, s.140–141, https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_2-4-1_web_1031.pdf (7.05.2021).

¹⁸ A. L. Oros, *Japan's Security Renaissance. New Policies and Politics for the Twenty-First Century*, New York 2017, s. 100.

Dynamicznych Sił Obronnych (*Dynamic Defense Force*). Nowa formuła została stworzona, by sprawniej odpowiadać na tzw. *gray zone security situations* – sytuacje niebędące jednoznacznie ani czasem konfliktu, ani pokoju (głównie związane ze wzmożoną aktywnością ChRL wokół wysp Senkaku). Istotą nowej koncepcji jest prowadzenie wspólnych operacji (w różnych okolicznościach) opartych nie tylko na szerokiej gamie działań, lecz także odpowiednim poziomie ilościowym i jakościowym sił obronnych zapewniających skuteczne odstraszanie¹⁹.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego (NSS) identyfikuje interesy i cele strategiczne, dokonuje analizy środowiska bezpieczeństwa oraz wskazuje wyzwania. Dokument podkreśla ich kompleksowość oraz fakt, iż Japonia nie jest w stanie samodzielnie im sprostać. Sojusz z USA pozostaje fundamentem dla bezpieczeństwa, a współpraca z państwami podzielającymi podobne wartości (*like-minded states*) „odgrywa ważną rolę w poprawie środowiska bezpieczeństwa w Japonii”²⁰. W ramach strategicznego podejścia do bezpieczeństwa międzynarodowego Japonia przyjmuje zasadę proaktywnego pacyfizmu (*Proactive Contributor to Peace*)²¹. Jako jeden z przykładów proaktywnego wkładu w budowanie pokoju NSS wskazuje opracowywanie i produkcję sprzętu obronnego (*development and production of defense equipment*)²², sygnalizując zmianę dotychczas istniejących zasad eksportu broni (*Three Principles on Arms Exports*)²³.

Niespełna pół roku po publikacji Strategii, 1 kwietnia 2014 r., rząd przedstawił Trzy zasady dotyczące transferu sprzętu obronnego i technologii (*Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology*). Pierwsza zasada określa, że nie można eksportować broni w trzech przypadkach, kiedy: a) naruszyłoby to zobowiązania wynikające z międzynarodowych traktatów lub porozumień, b) naruszyłoby to rezolucję RB ONZ, c) transfer miałby nastąpić do kraju będącego stroną konfliktu (wobec którego RB ONZ podejmuje środki). Druga zasada wskazuje, że eksport jest możliwy, gdy przyczynia się do promocji pokoju i współpracy międzynarodowej lub bezpieczeństwa Japonii. Trzecia zasada utrzymuje, iż przekazanie sprzętu może nastąpić po spełnieniu powyższych kryteriów oraz zapewnieniu kontroli użytkownika końcowego²⁴. Przedstawione reguły zastąpiły Trzy zasady eksportu broni (*Three Principles on Arms Exports*) utworzone pierwotnie w 1967 r. przez administrację premiera Eisaku Satō. Celem wprowadzonych zmian było wzmocnienie przemysłu zbrojeniowego oraz odzyskanie konkurencyjności poprzez eksport i współpracę międzynarodową. Niemniej ważne przy rewizji zasad było m.in. wzmocnienie współpracy z USA w zakresie Systemu Obrony

¹⁹ *Defence of Japan 2014, Details of the New National Defense Program Guidelines*, s. 145, https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_2-4-3_web_1031.pdf (7.05.2021).

²⁰ *National Security Strategy*, December 17, 2013, s. 23, <https://www.cas.go.jp/jp/siryoku/131217anzenhoshou/nss-e.pdf> (7.05.2021).

²¹ D. Akimoto, *Prime Minister Shinzo Abe and the Proactive Contribution to Peace* [w:] *The Abe Doctrine. Japan's Proactive Pacifism and Security Strategy*, ed. D. Akimoto, Singapore 2018, s. 17.

²² *National Security Strategy*, December 17, 2013, op. cit., s. 19.

²³ H. Sato, „From the *Three Principles of Arms Exports*” to the *Three Principles of Defense Equipment Transfer*”, <http://www.iips.org/en/publications/2014/05/14155027.html> (7.05.2021).

²⁴ *Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology*, <https://www.mofa.go.jp/files/000034953.pdf> (7.05.2021).

Przeciwrakietowej (*Ballistic Missile Defense, BMD*)²⁵. Nadzór nad przemysłem zbrojeniowym oraz jego promocję powierzono utworzonej w ramach Ministerstwa Obrony Agencji ds. Nabycia Technologii i Logistyki (*Acquisition Technology and Logistics Agency*)²⁶. W 2020 r. Filipiny stały się pierwszym krajem po złagodzeniu przepisów, z którym Japonia zawarła umowę o eksporcie uzbrojenia²⁷.

W maju 2014 r. ukazał się raport końcowy przywróconego do pracy w lutym 2013 r. Panelu doradczego dot. rekonstrukcji podstaw prawnych z zakresu bezpieczeństwa. Panel obradujący w latach 2013–2014 uzyskał szerszy mandat niż w latach 2007–2008 i nie ograniczał swojej działalności tylko do analizy wcześniej zaproponowanych przypadków. W raporcie końcowym podkreślono, iż w środowisku bezpieczeństwa Japonii w ciągu kilku ostatnich lat nastąpiły istotne przemiany, wynikające przede wszystkim z rozwoju programu nuklearnego i raketowego Korei Północnej oraz rosnącej potęgi Chin, w tym zaostrzenia sytuacji na Morzach Południowochińskim i Wschodniocihńskim. Podkreślono, iż w ramach obecnie istniejącej interpretacji art. 9 Konstytucji Japonia będzie miała trudności ze sprostaniem istniejącym wyzwaniom²⁸. Zdaniem autorów raportu paragraf 1 art. 9 „powinien być interpretowany jako zakaz użycia siły lub groźby jej użycia w celu rozwiązywania sporów międzynarodowych, w których Japonia jest stroną. Użycie siły do celów samoobrony lub innych działań zgodnych z prawem międzynarodowym nie powinno być zakazane”²⁹. Paragraf 2 art. 9 „powinien być interpretowany jako zakaz prowadzenia wojny i nie powinien obejmować użycia siły do innych celów, takich jak samoobrona lub wkład w międzynarodowe wysiłki na rzecz pokoju”³⁰. 1 lipca 2014 r. za sprawą wniosków zaprezentowanych w raporcie końcowym administracja Abego przedstawiła Decyzję w sprawie opracowania jednolitego prawodawstwa w zakresie bezpieczeństwa w celu zapewnienia przetrwania Japonii i ochrony jej obywateli (*Cabinet Decision on Development of Seamless Security Legislation to Ensure Japan's Survival and Protect its People*) prezentującą nową interpretację art. 9 Konstytucji, która zezwala na wykorzystanie kolektywnej samoobrony (*collective self-defence, CSD*) w sytuacji, gdy Japonia nie jest bezpośrednio zaatakowana. Ustalono, że będzie mogło to nastąpić pod trzema warunkami: (1) gdy nastąpi atak zbrojny na Japonię lub na państwo, z którym Japonia jest w bliskiej relacji, (2) gdy nie ma innej możliwości, żeby odpowiedzieć na atak i zapewnić przetrwanie Japonii i jej obywateli, (3) gdy użycie broni będzie ograniczone do minimum³¹. Na konferencji prasowej premier Abe przekonywał, iż podjęte przez rząd kroki nie są podyktowane ideologiczną dyskusją, a pragmatyczną koniecznością zadbania o bezpieczeństwo

²⁵ A. Sasaki, op. cit., s. 20.

²⁶ A. Sasaki, S. Maslow, *Japan's new arms export policies: strategic aspirations and domestic constraints*, „Australian Journal of International Affairs”, vol. 74, no. 6, 2020, s. 650.

²⁷ *Philippines radar deal marks Japan's first arms export*, <https://asia.nikkei.com/Business/Aerospace-Defense/Philippines-radar-deal-marks-Japan-s-first-arms-export> (7.05.2021).

²⁸ S.A. Smith, op. cit., s. 152–153.

²⁹ *Report of the Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security, May 15, 2014*, op. cit., s. 48.

³⁰ Ibidem.

³¹ S.A. Smith, op. cit., s. 154.

Japończyków. Warunki, które muszą być spełnione, aby skorzystać z CSD, mają zapobiec włączaniu państwa w konflikty takie jak wojny w Zatoce Perskiej czy wojna w Wietnamie³².

Nowa legislacja implementująca decyzję z lipca 2014 r. została przedłożona pod obrady Parlamentu rok później, a ostatecznie uchwalona 19 września 2015 r. jako Prawo dla pokoju i bezpieczeństwa (*the Legislation for Peace and Security*) składa się z dwóch części: (1) poprawek do dziesięciu istniejących już ustaw³³ określanych łącznie jako Prawo przyczyniające się do rozwoju legislacji w zakresie pokoju i bezpieczeństwa (*the Act for Development of the Legislation for Peace and Security*) oraz (2) nowej ustawy dotyczącej wsparcia międzynarodowego pokoju (*International Peace Support Act*)³⁴, której celem jest ustanowienie trwałej regulacji współpracy między SDF a innymi siłami podczas wspólnych działań na rzecz pokoju międzynarodowego (przed 2015 r. każdorazowo przed włączeniem się SDF we wspólną operację ustanawiano „ustawę o specjalnych środkach”)³⁵. W listopadzie 2016 r., na podstawie nowego prawa, zespół inżynierów Sił Samoobrony został wysłany do Sudanu Południowego³⁶. Biorący udział w misji żołnierze otrzymali prawo do użycia broni w celu ochrony cywilów (niezależnie od ich narodowości)³⁷.

W kwietniu 2015 r. Stany Zjednoczone i Japonia zaktualizowały Wytyczne dla Współpracy Obronnej (*The Guidelines for Japan–U.S. Defense Cooperation*). Zastąpiły one dokument z 1997 r. Nowe wytyczne podkreślają konieczność zapewnienia sprawnej koordynacji działań w zakresie *gray zone situations*. Ustanawiają Sojuszniczy Mechanizm Koordynacji (*Alliance Coordination Mechanism, ACM*), którego celem jest usprawnienie przeprowadzania konsultacji w sytuacjach kryzysowych tak, by wspólnie zapobiec eskalacji konfliktów³⁸. W odróżnieniu od poprzednich wytycznych wskazują, iż sojusz powinien odpowiadać na wszelkie sytuacje mające znaczny wpływ na bezpieczeństwo Japonii, niezależnie od ich położenia geograficznego, co jest bezpośrednim nawiązaniem do przedstawionej przez rząd w 2014 r. reinterpretacji art. 9 Konstytucji (jeszcze przed uchwaleniem stosownego prawa we wrześniu 2015 r.). Wytyczne podkreślają również konieczność zacieśniania współpracy w działaniach na rzecz bezpieczeństwa międzynarodowego, m.in. w zakresie HA/DR (*humanitarian assistance and disaster relief*), PKO (*peacekeeping*

³² *Press Conference by Prime Minister Abe*, Tuesday, July 1, 2014, http://japan.kantei.go.jp/96_abe/statement/201407/0701kaiken.html (8.05.2021).

³³ (1) *The Self-Defence Forces Law*, (2) *The International Peace Cooperation Law*, (3) *The Law Concerning Measures to Ensure the Peace and Security of Japan in Situations in Areas Surrounding Japan*, (4) *The Ship Inspection Operations Law*, (5) *The Armed Atteck Situations Response Law*, (6) *The Law Concerning Measures related to US Military Actions*, (7) *The Law Regarding the Use od Specific Public Fecilities*, (8) *The Maritime Transportation Restriction Law*, (9) *The Prisoners of War Law*, (10) *The Law for Establishment of the National Security Council*.

³⁴ Y. Hosoya, *Security Politics in Japan. Legislation for a New Security Enviroment*, Tokyo 2019, s. 104.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Japońska misja w Sudanie Południowym rozpoczęła się w 2011 r.

³⁷ S. A. Smith, *op. cit.*, s. 148, 160.

³⁸ A. Panda, *US, Japan Agree to New Defense Guidelines*, <https://thediplomat.com/2015/04/us-japan-agree-to-new-defense-guidelines/> (9.05.2021).

operation), bezpieczeństwa morskiego czy wsparcia logistycznego. Nowymi płaszczyznami dla współpracy bilateralnej są przestrzeń kosmiczna i cyberprzestrzeń³⁹.

W grudniu 2018 r. rząd zaktualizował Wytyczne dla Programu Obrony Narodowej (*National Defense Program Guidelines for FY 2019 and beyond*) oraz Średniookresowy Program Obrony na lata 2019–2023 (*Medium Term Defense Program, FY 2019 – FY 2023*).

Nowe NDPG podkreślają zmiany zachodzące w środowisku bezpieczeństwa Japonii. Ich tempo jest znacznie szybsze, niż zakładano w poprzednich Wytycznych. Dokument podkreśla wzrost znaczenia nowych przestrzeni: kosmicznej, cyberprzestrzeni oraz spektrum elektromagnetycznego, i wynikającą z tego faktu zmianę podejścia do bezpieczeństwa narodowego, w którym do tej pory priorytetem były tradycyjnie ląd, morze i przestrzeń powietrzna. Uzyskanie przewagi w nowych obszarach oraz zdolności do prowadzenia operacji typu *cross-domain* stają się kluczowe dla bezpieczeństwa Japonii⁴⁰.

PODSUMOWANIE

Polityka bezpieczeństwa Japonii pod przywództwem Shinzō Abe rozwijała się w kierunku, który został zapoczątkowany przez jego poprzedników. Często określane jako rewolucyjne reformy wprowadzone przez administrację Abego były ewolucyjną odpowiedzią na zmiany w środowisku bezpieczeństwa państwa. Najważniejsze osiągnięcie – uznanie prawa do kolektywnej samoobrony – było niejako formalnym zatwierdzeniem praktyki stosowanej w poprzednich latach w związku z wojną z terroryzmem⁴¹. Nie ulega jednak wątpliwości, iż w okresie rządów Abego dokonano wielu zmian poprawiających koordynację polityki bezpieczeństwa Japonii, wzmocnienia pozycji premiera na tym polu oraz umożliwiono SDF większe zaangażowanie w zapewnianie bezpieczeństwa – zarówno międzynarodowego, jak i samej Japonii. Powołano Ministerstwo Obrony oraz Radę Bezpieczeństwa Narodowego, wydano pierwszą Strategię Bezpieczeństwa Narodowego oraz zaktualizowano wszystkie kluczowe dokumenty w zakresie obronności włącznie z Wytycznymi dla współpracy obronnej w ramach sojuszu amerykańsko-japońskiego. Można więc przyjąć, że polityka bezpieczeństwa Japonii uległa zmianom za sprawą dwóch czynników. Pierwszym były negatywne tendencje zachodzące w środowisku bezpieczeństwa państwa. Drugim natomiast silny premier, dążący do tego, by zaangażowanie państwa w sprawy bezpieczeństwa wzrosło.

BIBLIOGRAFIA

Akimoto Daisuke. 2018. Prime Minister Shinzo Abe and the Proactive Contribution to Peace. *W The Abe Doctrine. Japan's Proactive Pacifism and Security Strategy*, Singapore. Springer Nature.

³⁹ D. Akimoto, *The Bilateral Implication: Development of the Japan–USA Alliance* [w:] *The Abe Doctrine. Japan's Proactive Pacifism and Security Strategy*, ed. D. Akimoto, Singapore 2018, s. 125–146.

⁴⁰ *National Defense Program Guidelines for FY 2019 and beyond*, December 18, 2018, s. 1,2, https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/j/approach/agenda/guideline/2019/pdf/20181218_e.pdf (9.05.2021).

⁴¹ A. Sasaki, op. cit., s. 33.

- Akimoto Daisuke. 2018. *The Bilateral Implication: Development of the Japan–USA Alliance. W The Abe Doctrine. Japan's Proactive Pacifism and Security Strategy*, Singapore, Springer Nature.
- Defence of Japan 2014, Details of the New National Defense Program Guidelines. 2014. W https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_2-4-3_web_1031.pdf.
- Defence of Japan 2014, New National Defense Program Guidelines. 2014. W https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_2-4-1_web_1031.pdf.
- Hiromi Masayuki. 2014. Act of Partial Revision of the Establishment of the National Security Council of Japan and a Related Act. W <https://www.waseda.jp/foiaw/icl/assets/uploads/2015/09/133-137-Hiromi.pdf>.
- Hosoya Yuichi. 2019. *Security Politics in Japan. Legislation for a New Security Environment*, Tokyo.
- Iokibe Makoto, Kubo Fumiaki. 2017. *US–Japan Leadership in the Post–9/11 World. W The History of US-Japan Relations. From Perry to the Present*, Singapore. Springer Nature.
- Isezaki Kenji. 2016. Japan Self-Defense Forces Participation in UN Peacekeeping: An Idea Whose Time is Past. W <https://www.nippon.com/en/currents/d00275/>.
- Ito Go. 2004. „Leadership in Bandwagon: A Historical Sketch of Japan's Security Policy”. *Policy and Society*. Vol. 23.
- Japan's Contribution to UN Peacekeeping Operations (PKO). W https://www.mofa.go.jp/fp/ipc/page22e_000683.html, (4.05.2021r.).
- McCurry Justin. 2007. Japanese prime minister resigns. W <https://www.theguardian.com/world/2007/sep/12/japan.justinmccurry>.
- Miyagi Yukiko. 2008. „Japan's policy towards the Iraq War”. *International Journal of Contemporary Iraqi Studies*. Vol. 2 (Issue 1).
- National Defense Program Guidelines for FY 2019 and beyond. 2018. W https://warp.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11591426/www.mod.go.jp/j/approach/agenda/guideline/2019/pdf/20181218_e.pdf.
- National Security Strategy. December 17, 2013. W <https://www.cas.go.jp/jp/siryou/131217anzenhoshou/nss-e.pdf>.
- Oros Andrew L. 2017. *Japan's Security Renaissance. New Policies and Politics for the Twenty-First Century*. New York.
- Panda Anakit. 2015. US, Japan Agree to New Defense Guidelines. W <https://thediplomat.com/2015/04/us-japan-agree-to-new-defense-guidelines/>.
- Philippines radar deal marks Japan's first arms export. 2020. W <https://asia.nikkei.com/Business/Aerospace-Defense/Philippines-radar-deal-marks-Japan-s-first-arms-export>.
- Press Conference by Prime Minister Abe, Tuesday. July 1, 2014. W http://japan.kantei.go.jp/96_abe/statement/201407/0701kaiken.html.
- Report of the Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security. May 15, 2014. W https://www.kantei.go.jp/jp/singi/anzenhosyoushou2/dai7/houkoku_en.pdf.

- Sado Akihiro. 2015. The End of the Cold War and Japan's Participation in Peacekeeping Operations: Overseas Deployment of the Self-Defense Forces. W https://www2.jiia.or.jp/en/pdf/digital_library/japan_s_diplomacy/160331_Akihiro_Sado.pdf.
- Sasaki Alexandra, Maslow Sebastian. 2020. „Japan's new arms export policies: strategic aspirations and domestic constraints”. *Australian Journal of International Affairs*. 74 (6): 649-669.
- Sasaki Alexandra. 2015. „Japan's Security Policy: A Shift in Direction under Abe?”. *SWP Research Paper*. Berlin. W https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2015_RP02_skk.pdf.
- Sato Heigo. 2014. "From the "Three Principles of Arms Exports" to the "Three Principles of Defense Equipment Transfer". W <http://www.iips.org/en/publications/2014/05/14155027.html>.
- Smith Sheila A. 2019. *Japan Rearmed. The Politics of Military Power*, Cambridge-London. Harvard University Press.
- Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology. 2014. W <https://www.mofa.go.jp/files/000034953.pdf>.